

English

یکشنبه ۵ اردیبهشت ۱۳۹۵

- [تماس با ما](#)
- [درپاره ما](#)
- [RSS](#)
- [کمک به سایت](#)

- [خانه](#)
- [آرشیو](#)
- [خبر](#)
- [مقاله](#)
- [مصاحبه](#)
- [کارتون](#)
- [طنز](#)
- [مهمان روز](#)
- [هنر روز](#)
- [ستون](#)
- [نگاه هفته](#)
- [طرح یک](#)
- [ویژه](#)
- [ویژه ۲۰۰۰](#)
- [ترجمه](#)

گزارش

پنجشنبه ۲۴ مرداد ۱۳۹۲

نگاه

[منصوره شجاعی](#)

روایت راویان خیزش شش روزه زنان از حجاب

دیربازی بود که باز نگاری و مستند سازی وقایع مربوط به زنان ایران، به عنوان «موضوع تاریخ»، غالباً از چشم محققان و مورخان دور مانده بود. از اواخر دهه شصت تلاش زنان صاحب نظر و اهل قلم در داخل و خارج از کشور برای مستند سازی و نگارش رویدادهای تاریخی و اجتماعی زنان، فصلی به نام زنان ایران را به کتاب تاریخ جهان افزوده است. کتاب «خیزش زنان ایران در اسفند ۱۳۵۷» ۱ در دفتر به نام های تولدی دیگر و همبستگی جهانی به کوشش مهناز متین و ناصر مهاجر از جمله تلاش های ماندگار در این حوزه است.

این اثر که بر مبنای مصاحبه و نیز تکنگاری شاهدان و کنشگران واقعه اعتراض به اجباری شدن حجاب تدوین شده است، در مجموعه تاریخ شفاهی زنان که نمونه های دیگری از آن در سالهای اخیر منتشر شده جای می گیرد. تاریخ شفاهی یکی از روش های نوین تاریخ نویسی است که تولد آن را به سال های پس از جنگ جهانی دوم نسبت می دهند.

در کتاب «دفترچه خاطرات شانزده زن ایرانی» در تعریف تاریخ شفاهی به نقل از مهناز افخمی چنین نقل شده: «تاریخ شفاهی به اعتباری نه شفاهی است و نه تاریخ بلکه گزارش بازیگران و شاهدان است که می تواند منبعی برای نگارش تاریخ شود». ۲. کتاب خیزش زنان ایران به عنوان نمونه ای خوش ساخت در تاریخ شفاهی زنان، منبعی دست اول برای تحقیق در واقعه شش روز خیزش زنان در اعتراض به حجاب اجباری است.

هر چند محدودیت حافظه و گاه عدم توانایی برخی از مصاحبه شوندگان در بازتاب شرح دقیق وقایع مشکلاتی را پیش آورده اما فراوانی و گونه-گونی مصاحبه ها تا حدودی موجب برطرف شدن این نقص شده است.

رویدادی که در کتاب «شش روز خیزش...» مورد بررسی قرار گرفته، در سال ۱۳۵۷ در دوران حوادث انقلاب رخ میدهد. در شانزده اسفند ۱۳۵۷، پس از انتشار سخنان آیت الله خمینی مبنی بر اجباری شدن حجاب، طیف های گوناگون زنان در اکثر نقاط کشور تصمیم به برگزاری تظاهراتی در اعتراض به این قانون گرفتند. این تظاهرات خودجوش به دلیل همزمانی با برگزاری روز جهانی زن در هفتم اسفند در ابعاد وسیع در میدان آزادی تهران برگزار شد. بدین سبب گروه زیادی از زنان روشنفکر و سیاسی در ادامه این حرکت اقداماتی را طراحی کردند که طی یک هفته تلاش و همراهی نیروهای مردمی در شرایط انقلابی آن دوران، موجب عقب نشینی موقت کمیته مرکزی انقلاب اسلامی در زمینه حجاب اجباری شد. تا اینکه در تیرماه ۱۳۵۹، دولت جمهوری اسلامی با انتشار بیانیه رسمی، اجباری بودن حجاب اسلامی را برای کلیه زنان ایرانی اعلام شد. کتاب حاضر از طریق استناد به منابع و اخبار منتشر شده در روزنامه ها و مجلات معتبر آن دوران و نیز مصاحبه با شاهدان و کنشگران این واقعه به بررسی تلاش شش روزه زنان از شانزده اسفند تا ۲۲ اسفند ۱۳۵۷ پرداخته است.

دفتر نخست این کتاب شامل روزشماری از وقایع و صدور بیانیه ها و احکام در دوران انقلاب است. این روز شماره که به استناد مطالب و اخبار روزنامه های کثیرالانتشار آن دوران تهیه شده است فاصله زمانی ۲۵ دی ماه، یعنی وقوع اولین حملات تهدیدآمیز علیه زنان بی حجاب، تا ۱۶ اسفند، یعنی یک روز قبل از برگزاری تظاهرات عظیم زنان علیه اجباری شدن حجاب، را دربرمیگیرد. بخش دوم با نام «شش روز خیزش»، گزارشی مستند از رویدادهای مرتبط با این واقعه در جامعه است که از فاصله زمانی ۱۶ اسفند تا ۲۲ اسفند رخ داده است.

بخش اصلی این جلد از کتاب، مصاحبه ها و روایات شخصی افراد از خیزش زنان علیه اجباری شدن حجاب را شامل می شود.

قسمت هایی از کتاب «شورش» اثر مهرانگیز کار، «حجاب و روشنفکران» نوشین احمدی خراسانی و «در حضر» مهشید امیرشاهی، بخش دیگر این کتاب است. کتابشناسی موضوعی حجاب با حدود سیصد مدخل، پایان بندی دفتر نخست است.

دفتر دوم در واقع نگاه جهان است به ایران. اعلام همبستگی تعداد زیادی از فمینیست های شناخته شده غربی با خیزش عمومی زنان که موجب پوشش جهانی این خبر شد.

گزارش سفر هیئت نمایندگی «کمیته بین المللی حق زنان»^۳ به ایران، روایت‌های فردی اعضای هیئت نمایندگی، بیانیه‌ها و اطلاعیه‌های سازمان‌های بین المللی و ایرانی در خارج از ایران، و مشخصاً در فرانسه، در حمایت از حرکت زنان ایران و سرانجام گفت و گوهای مهناز متین سی سال پس از واقعه با فمینیست‌های اروپایی، که از این حرکت حمایت کرده بودند، بخش‌های مختلف دفتر دوم را تشکیل می‌دهد.

توجه جهان به رویدادهای ایران و شکلگیری روند همبستگی فمینیست‌های غربی با زنان ایران در این دوره، که با سفر کیت میلنت نویسنده فمینیست امریکایی به ایران آغاز میشود، از جمله عوامل تعیین کننده‌ای است که موجب شهرت و اعتبار جهانی حرکت اعتراضی زنان ایران شد. هرچند که شرایط انقلابی در کشور، فقدان حضور منسجم جنبش مستقل زنان و یا به تعبیری نبود سرمایه اجتماعی در پس این حرکت مانع از آن شد که این جریان از سوی زنان کنشگر پی گرفته شود.

غربت شکوهمند تلاش‌های مستقل زنان در هجدهم ای از نقدها و خرده‌گیری‌های برآمده از رویکردهای مردانه و توهم‌های سیاسی/تاریخی در میان روشنفکران ایرانی که پیش از این در کتاب «حجاب و روشنفکران»^۴ روایت شده بود به تصویر کشیده شده بود، در این کتاب به قلم مهناز متین اینگونه تصویر می‌شود: «تردیدی نیست که خیزش زنان ایران، در میان ایرانیان خارج از کشور، بحث‌انگیز بود. آنها تافته‌ای جدا بافته‌ای از هم میهنان‌شان در داخل کشور نبودند. [...] آنها نیز در چنبره‌ی تناقضاتی گرفتار بودند که از برداشت‌های شان نسبت به «روحانیت مترقی»، «حکومت خلقی»، «مبارزه ضدامپریالیستی»، «انقلاب دموکراتیک»، «جنبش فمینیستی» و... سرچشمه می‌گرفت. [...] این گرایش چیره بر ایرانیان خارج از کشور، نمی‌توانست بر بازتاب خبرها در رسانه‌های بین المللی اثر منفی برجای نگذارد. [...] و ناگفته نماند. روزنامه‌هایی که به لطایف الحیل، همبستگی جهانی فمینیستی را زیر علامت سوال می‌بردند، حتماً حاضر نشدند برای پوشش دادن و بازتاباندن خبرهای آن رویداد بی‌مانند، یک گزارشگر زن به ایران بفرستند. لیبراسیون تا آنجا پیش رفت که از تامین هزینه‌ی سفر یکی از روزنامه‌نگاران مارتن استورسی‌شانه خالی کرد. راست آن است که جنبش حق خواهانه‌ی زنان ایران و حمایت جهانی از آن، دست‌آویزی شد برای تصفیه حساب با فمینیست‌هایی که از یک دهه پیش در اروپا و امریکا بنیاد‌های نظام پدسالار را به چالش کشیده و خواب آرام بسیاری را بر آشفته بودند... این تصفیه حساب دامن کیت میلنت را هم گرفت. مصاحبه مطبوعاتی او و هم‌زمان ایرانی و فرانسوی‌اش در ایران را جدی نگرفتند. مصاحبه مطبوعاتی کیت میلنت در فرانسه را شوی امریکایی نامیدند...»^۵

انتشار کتاب «خیزش زنان ایران...» مهناز متین و ناصر مهاجر در کنار کتاب «حجاب و روشنفکران»^۶ نوشین احمدی خراسانی هرچند با رویکردهایی متفاوت اما همچون دواتر جدی و مهم در موضوع حجاب موجب غنای فضای پژوهش و تحقیق در این موضوع شده است.

این دو کتاب یکی به عنوان تاریخ شفاهی واقعه خیزش شش روزه زنان در اعتراض به حجاب اجباری و دیگری به عنوان پژوهشی تاریخی در موضوع حجاب، دارای نقشی پراهمیت در تکمیل پازل تاریخی حجاب هستند.

پانویس

۱. خیزش زنان ایران در اسفند ۱۳۵۷ مهناز متین، ناصر مهاجر. ۲ ج. نشر نقطه، ۱۳۸۹. ۱..

۲. دفترچه خاطرات شانزده زن ایرانی / نوشین احمدی خراسانی. تهران: ۱۳۸۸. ص. ۱۵.

۳. کمیته بین المللی حق زنان در همبستگی با زنان ایران در ماه مارس ۱۹۷۹ تاسیس شد. در میان اعضای مؤسس این کمیته چهره‌های ۳.. شناخته شده فمینیستی همچون سیمون دوبوار و آلیس شوارتزر حضور داشتند.

۴. حجاب و روشنفکران. نوشین احمدی خراسانی. تهران. ۱۳۹۰. ۴..

خیزش زنان ایران.... دفتر دوم همبستگی جهانی. صص. ۱۴/۱۵. ۵.

تگ ندارد

[بازگشت به صفحه اول](#)

Join me at HeForShe.org

UN WOMEN

IranMehr
Weekly Newspaper

ایران مهر

دو هفته نامه اجتماعی، سیاسی، اقتصادی
نشریه و پایگاه اطلاع رسانی برای ایرانیان ساکن
واشنگتن دی سی، ویرجینیا و مریلند

www.naakojaa.com

کتاب‌های چاپی
الکترونیک
و گویا
از سراسر جهان
برای تمام ایرانی‌ها

ده آوردن

نامه آزاد اندیشان ایران

باران

فصلنامه باران

با اشتراک و هدیه دادن
فصلنامه ی باران ما را
در انتشار این فصلنامه
یاری رسانید

گزارش

پنجشنبه ۳ دی ۱۳۹۴

[نسرین تیریزی](#)

پشت و بترین

[شیخ سرگردان](#)

پنجشنبه ۳ دی ۱۳۹۴

برگ

[شرح پریشانی زین العبادین حسینی](#)

پنجشنبه ۳ دی ۱۳۹۴

گزارش

[ادبیات واقعی در باره ی بازنده گان است](#)

پنجشنبه ۲۶ آذر ۱۳۹۴

[نسرین تیریزی](#)

پشت و بترین

[از روزگار رفته](#)

پنجشنبه ۲۶ آذر ۱۳۹۴

برگ

[شب-تیس-انزوا](#)

پنجشنبه ۲۶ آذر ۱۳۹۴

گزارش

[سید علی به روایت شیر علی](#)

پنجشنبه ۱۲ آذر ۱۳۹۴

[نسرین تیریزی](#)

پشت و بترین

[شب هول](#)

- ارسال به شبکه های اجتماعی

- [Delicious](#)
- [Donbaleh](#)
- [Balatarin](#)
- [Facebook](#)
- [Digg](#)

[جستجو در روز](#)

چاپ

[دریافت از طریق ای میل](#)

[ارسال برای دیگران](#)

[نویسندگان روز آنلاین](#)

روز آنلاین ۲۰۱۳-۲۰۰۶